

Bijlage 5.3: Checklist Onderwijsondersteunend gedrag

Pas deze checklist samen met collega's aan. Maak de lijst op maat, passend bij de visie en populatie van de school. Verander termen, schrap onderdelen en voeg aspecten toe die het team relevant vindt. Leg de lijst voor aan ouders, experimenteer ermee en vraag collega's en ouders om feedback.

Ga altijd respectvol om met onderwijsondersteunend gedrag

Afhankelijk van de situatie rondom een leerling kies je enkele thema's uit de checklist, omdat je vermoedt dat die een rol kunnen spelen. Bespreek deze thema's respectvol, vanuit een open en niet-veroordelende houding, toon inlevingsvermogen en wees transparant: waarom vraag je ouders hiernaar? Stel vragen in de vorm van "lukt het jullie om ...?". Iedere ouder is immers betrokken bij zijn kind, totdat het tegendeel is bewezen. En elke ouder doet het zo goed als hij/zij kan. Sommige ouders zijn zwaar overbelast, bijvoorbeeld vanwege armoede, schulden, werkloosheid, gebrekkige huisvesting, relatieproblemen, vechtscheiding, spanningen in het gezin of ziekte van een familielid. Deze ouders 'zitten op overleven'. Bespreek met hen alleen die onderdelen van de checklist die voor hen wenselijk, betekenisvol én haalbaar zijn. Zoek met hen naar de hulp die ze nodig hebben om - binnen hun mogelijkheden - het onderwijs aan hun kind te ondersteunen. En weet: voor de leerlingen met risicofactoren in de thuissituatie doet de kwaliteit van het onderwijs er bij uitstek toe (zie 2.5.1). Juist voor deze leerlingen maakt de leerkracht het verschil!

1. Betrokkenheid van ouders bij het onderwijs aan hun kind

- a. Ouders tonen interesse voor het schoolwerk van hun kind. Ze vragen bijvoorbeeld hoe het ging op school en wat hun kind geleerd heeft.
- b. Zij bespreken de schoolvorderingen met hun kind. Ze besteden bijvoorbeeld aandacht aan toetsen, cijfers en overhoringen.
- c. Ouders benadrukken het belang van school en stimuleren hun kind om hard te werken. Ze helpen het kind thuis met extra oefenen of huiswerk.
- d. Ze vertalen de op school opgedane kennis naar dagelijkse situaties, zodat het geleerde zinvoller en betekenisvoller wordt. Ze passen de op school verworven taal- en rekenkennis thuis toe. Bijvoorbeeld met het lezen van verkeersborden, schrijven van boodschappenlijstjes en uitrekenen van zakgeld.
- e. Ouders maken samen met hun kinderen culturele uitstapjes, ze bezoeken bijvoorbeeld een bibliotheek of museum.
- f. Ze lezen ouders voor of lezen samen met hun kind. Ze lezen zelf met plezier en staan daarmee model voor leesplezier. Ze stimuleren hun kind om te lezen of naar luisterboeken te luisteren. Ze benutten kansen om hun kind spelenderwijs te laten lezen (bijvoorbeeld met ondertiteling op tv/in games) en schrijven (bijvoorbeeld met een wensen- of cadeaulijstje)?

- g. Ouders doen rekenspelletjes met hun kind of spelen die rekenen vergen, zoals met twee dobbelstenen. Ze benutten kansen om hun kind spelenderwijs te laten rekenen (zoals met spaargeld tellen of kosten van boodschappen inschatten).
- h. Ze staan naar hun kind expliciet achter de schoolregels. Ze zeggen hun kind zich aan die regels te houden (ook al zijn ze het er misschien niet helemaal mee eens). Ze ondersteunen het gezag van de leerkracht door achter diens aanpak te staan en hun kind te vertellen dat ze verwachten dat hij zich aan de schoolafpraak houdt. Als ouders het niet eens zijn met de aanpak van de leerkracht, dan bespreken ze dit kalm met de leerkracht. E betrekken hun kind hier op een constructieve manier bij (zoals: wat zou je willen dat je leerkracht wél doet, dan kunnen we dat eens rustig met haar bespreken)? Het lukt ouders om hun kind niet te belasten met hun kritische geluiden of negatieve emoties naar school.
- i. Ouders delen hun kennis met de school, ze vertellen de leerkracht over de talenten en interesses van hun kind en over wat nog moeilijk is voor hun kind. Ze denken mee over wat er aan de hand zou kunnen zijn en wat zou kunnen werken om een moeilijke situatie te overwinnen.
- j. Ze geven de leerkracht van hun kind regelmatig een welgemeend compliment voor diens inzet voor hun kind. Ze geven de leerkracht positieve feedback op haar manier van lesgeven. Bijvoorbeeld door te vertellen wat hun kind die dag/week geleerd heeft of dat hun kind met plezier naar school gaat en zin in leren heeft.

2. Supervisie en toezicht door ouders

- a. Lukt het ouders om hun kind gezond te laten eten. Hun kind heeft bijvoorbeeld een goed ontbijt gehad voordat het naar school komt en het heeft brood mee.
- b. Lukt het ouders hun kind op tijd naar bed te krijgen, zodat het genoeg slaap krijgt (ook in het weekend) en uitgerust aan de lessen kan deelnemen (ook op maandag)?
- c. Lukt het ouders om hun kind te laten bewegen, sporten en buitenspelen?
- d. Ouders houden toezicht op het gedrag van hun kind. Ze hebben bijvoorbeeld zicht op de kinderen waarmee het omgaat. Ze begeleiden het buitenspelen en andere buitenschoolse activiteiten.
- e. Ze begrenzen en begeleiden het TV kijken, sociale media, computergebruik en gamen.

3. Verwachtingen van ouders

- a. De verwachtingen van ouders voor de werkhouding en het gedrag van hun kind zijn optimistisch – realistisch

- b. Ouders hoge maar realistische verwachtingen van de leerontwikkeling en schoolprestaties van hun kind voor de korte termijn. Denk aan toets-scores en cijfers.
- c. Hun verwachtingen voor de lange termijn zijn reëel, zoals het uitstroomniveau voortgezet onderwijs?
- d. De verwachtingen van ouders niet te hoog, waardoor ze kunnen leiden tot onzekerheid en spanning.
- e. De verwachtingen van ouders niet te laag, waardoor ze kunnen leiden tot demotivatie.

Bron: HGW: samenwerken aan schoolsucces (Pameijer, 2017), hoofdstuk 5, Ouderbetrokkenheid en samenwerken met ouders.